1849. **LEYDSCHE COURANT.** N°. [illegible]

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag avond.

VRIJDAG, 14 DECEMBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 13 December.

Als vervolg op het werk van den Heer Jhr. Mr. J. C. de Jonge, Rijks-Archivarius: Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen, zal de zeeschilder P. J. Schotel 45 platen uitgeven, welke op dat werk betrekking hebben. Reeds ziet de eerste aflevering het licht, bevattende: 1°. Zeeslag bij de bank van Schooneveld, 7 Junij 1673. 2°. Scheepsstrijd op de Goude, 11 Augustus 1304. 3°. Slag tegen Bossu op de Zuiderzee, 11 October 1573, welke getuigt van de grondige studie en het talent des meesters, en een juist denkbeeld geeft van de wijs, waarop in drie verschillende eeuwen ter zee oorlog werd gevoerd. De Heer Schotel heeft bij iedere plaat eene geschiedkundige beschrijving van het daarop voorgestelde oorlogsfeit gevoegd.

Z. M. heeft de opdragt er van aangenomen en het met Zijne inteekening vereerd.

— Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven is door den Minister van Binnenlandsche Zaken benoemd tot Conrector bij het gymnasium te Harderwijk.

's GRAVENHAGE, 13 December.

Z. M. heeft geagreëerd de beroeping tot Opperrabbijn voor het Rabbinaat te Rotterdam, uitgebragt door de Kiesvergadering bij de Nederduitsche Israëlitische Hoofdsynagoge te Rotterdam, op den Heer J. Isaakson, Dr. in de wijsbegeerte en Land-Rabbijn van Oost-Friesland, te Emden.

— Z. M. heeft aan den Kapitein ter Zee C. Roest, Inspecteur van 's Rijks Stoomvaartdienst met ultimo December, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit het corps Zee-Officieren, onder toekenning van pensioen, den rang van Schout-bij-Nacht, en den titel van Raad-Adviseur voor de zaken der Stoomvaartdienst, buiten bezwaar van de schatkist. — Ook heeft Z. M. den Kapitein ter Zee W. J. Schuler, eervol ontslagen uit het corps Zee-Officieren onder toekenning van pensioen.

— Z. M. heeft den Heer P. P. van Wijngaerdt, Kunstschilder alhier, benoemd tot Onderwijzer in de Handteekenkunde aan de Kon. Akademie te Delft.

— Onder dagteekening van den 2den dezer heeft de Minister van Binnenl. Zaken de volgende aanschrijving aan de Gedeputeerde Staten gezonden:

»Krachtens art. 12 der schoolwet van 1806, art. 1 van het Kon. besluit van 27 Mei 1830 en art. 6 van het Kon. besluit van 2 Januarij 1842, wordt tot de oprigting van scholen in steden vereischt de magtiging van het stedelijk bestuur, zonder meer, en ten platten lande de magtiging van het plaatselijk bestuur, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, welke laatste bevoegd zijn, bij weigering van eenig gemeente-bestuur, om die magtiging te verleenen, die weigering te handhaven, of wel de oprigting der school in te willigen. De vergunning tot oprigting van scholen hangt dus af van de plaatselijke en provinciale besturen. Niet zonder grond zou kunnen worden beweerd, dat de uitvoerende magt, een deze aan die besturen toegekend, uit den aard der zaak ondergeschikt is aan de algemeene uitvoerende magt, en dat derhalve, door den Koning zou kunnen worden bepaald, dat, bij weigering van eenig provinciaal bestuur, om de magtiging tot oprigting eener school te verleenen, hooger beroep op hem zal worden toegestaan. Ik acht het evenwel, bij het naderen eener wetgeving op het lager onderwijs, ongeoorloofd zoodanig voorstel aan Z. M. te doen; doch van den anderen kant zou het mij zeer aangenaam zijn, indien de plaatselijke en provinciale besturen bij de beoordeeling van aanzoeken tot oprigting van scholen, voortaan, in den geest der tegenwoordige Grondwet, de meest mogelijke onpartijdigheid wilden in acht nemen. Daardoor zou de ongelijkheid ophouden, welke nu bestaat, daar sommige autoriteiten het oprigten van scholen zeer gemakkelijk, anderen daarentegen het moeijelijk maken. Aldus zou tevens gevolg worden gegeven aan de toezegging des Gouvernements, om de bestaande wettelijke bepalingen in den meest milden zin toe te passen, en de voorstelling eener altijd onaangename willekeur worden tegengegaan. Ik heb de eer, UEd. G. A. te verzoeken, zelve in dezen geest te willen handelen en de plaatselijke besturen uit te noodigen uw voorbeeld te volgen.«

— De Minister van Marine zal Vrijdag in plaats van den 12, ten 9 ure gehoor verleenen, en de Minister van Binnenl. Zaken zal Zaturdag geen gehoor verleenen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Zitting van Dingsdag 11 December.

In deze Zitting is ingekomen eene Koninklijke boodschap ten geleide van 7 ontwerpen van wet betreffende de heffing van provinciale belastingen voor 1850, van Noord Holland, Zeeland, Vriesland, Overijssel, Groningen, Drenthe en Limburg. Verzonden aan de afdeelingen.

De algemeene beraadslagingen over de begrooting worden voortgezet.

De Heer van Doorn behoort tot die leden die meenen dat reeds nu belangrijke wijzigingen daarin hadden behooren gemaakt te worden. Hij hecht waarde aan de afdoening en beslechting van zaken, en meent dat verschuiving strijdt tegen 's Lands belangen. Hij zal dan ook bezwaarlijk zijne stem aan de begrooting kunnen geven. De verzekering dat van het crediet spaarzaam gebruik zal worden gemaakt, is op zich zelve niet bevredigend. Hij zal zijne stem regelen naar de mededeelingen van de Regering.

De Heer van Hengst motiveert zijne goedkeurende stem, hij beschouwt de begrooting als eene crediet-wet. Men kan toch niet vorderen dat in den exceptionelen toestand, waarin het ministerie geplaatst was ten opzigte der begrooting, het voor 1850 een bepaald plan van reorganisatie kon inleveren, hij noemt verder eenige naar zijn inzien wenschelijke bezuinigingen en verbeteringen in het belastingstelsel op, zegt dat hij vertrouwen heeft op het Ministerie en daarom voor ditmaal de begrooting zal aannemen.

De Heer Smit meent dat de aanneming leiden zal tot het tot stand brengen der organieke wetten, die zoo noodig zijn. Hij spoort aan tot organisatie van onzen toestand, tot bezuiniging en vereenvoudiging.

De Heer de Man zegt, dat het alleen de noodzakelijkheid is die hem noopt van veel, hetgeen hij anders wil, voorloopig af te zien. De Minister, zegt Spr., is geen vriend van overdrijving; spr. past ook op zich toe, dat het niet goed is altijd de schaduwzijde te zien, en uit vitzucht altijd het goede voorbij te zien; — doch de lange ondervinding, die spr. in deze Kamer heeft, geeft hem volle regt op het voorledene te wijzen en te zeggen, dat alleen krachtige maatregelen ons voor de toekomst kunnen helpen.

De Heer Westerhoff meent dat de buitengewone toestand, waarin men nopens deze begrooting verkeert, een gezet, naauwkeurig, in bijzonderheden afdalend onderzoek, eene gestrenge kritiek daarvan overbodig maakt. Hij zal zijne bezwaren als ter loops opgeven, doch ondanks deze *voor* al de hoofdstukken der begrooting stemmen, een enkel welligt uitgezonderd.

Spr. vindt in de aangeboden begrootingswetten geen afdoend bewijs, dat men tot de beloofde vereenvoudiging en bezuiniging komen wil, nergens eenig duidelijk spoor dat men op afdoende en doortastende wijze in het financiële hervormen wil; maar wel smartelijke bewijzen van ongehoorde huishoudelijke weelde, van volslagen gebrek aan overleg en wijze spaarzaamheid, van het hardnekkig vasthouden aan en bestendigen van kostbare, geen wezenlijk nut aanbrengende instellingen; van overtollige, doellooze, onnutte, verkeerd bestede en onnoodige uitgaven, van het bij voortduring uitdeelen van buitensporig hooge, onverdiende bezoldigingen en pensioenen, in één woord van geldverkwisting. Even toch, alsof men nog niet weet dat het beste en meeste werk niet door eene overtollige menigte, maar door weinige, goedbezoldigde, bekwame en ijverige ambtenaren verrigt wordt, prijken nog op de uitgewerkte en toelichtende staten, de zoo dikwijls in de Kamer aangevochten en te regt gegispte lange lijsten, van soms hoog loon trekkende bureaubeambten en bedienden bij de verschillende Ministeriën, bij de hooge collegiën, alsook bij de Kamers, bij den Raad van State, bij de Algem. Rekenkamer, den Hoogen Raad van Adel, Kabinet des Konings, enz., die of ongeschikt moeten zijn om te werken, of geheel nutteloos werk verrigten, of wel het brood der luiheid eten. Spr. gewaagt vervolgens van de hooge schrijfloonen, die voor het schoonhouden der lokalen, voor onderhoud van ameublement, [illegible], voor vuur en licht, [illegible] op eene matig groote staatsbegrooting te [illegible] en te verlichten, [illegible]. Schier onverantwoordelijk vindt men, in het 10de hoofdst., zegt hij, onze weelderige en schitterende oorlogsmagt, zoo [illegible] en zoo doodelijk gevaarlijk bij zoo [illegible] onzen kleinen staat, op denzelfden kostbaren voet gelaten, [illegible] Directiën der Marine en onderhoorige etablissementen [illegible] blijven behouden. Spr. noemt verder de Opperhoutvesterij, Regterlijke instellingen, den Waterstaat, waar, [illegible], alles zeer goed, op de helft kon verminderd worden en de dienst met de militaire genie vereenigd. Spr.

klaagt over de tafelgelden voor den Minister van Buitenl. Zaken, over de talrijke Ambassadeurs, met hooge traktementen en noemt dit alles geldverspilling. Daarbij gispt spr. het dat er nog niets tot verligting en betere verdeeling der lasten is gedaan, en niets is aangewend om de stoffelijke belangen der natie te behartigen. Spr. zal voor de begrooting stemmen, om den buitengewonen toestand waarin wij verkeeren, en de geringe tijdruimte, die er bestaat om *dadelijk* iets beters aan te bieden.

De Heer Borret zou ook gaarne aan eene credietwet de voorkeur hebben gegeven, doch zal voor de begrooting stemmen, in de hoop dat daardoor alle bezwaren uit den weg zullen worden geruimd, en het Ministerie zal kunnen overgaan tot het ontwerpen en aanbieden van de organieke wetten; dat deze in echt liberalen zin tot stand zullen kunnen komen; dat het Ministerie zal kunnen overgaan tot die hervormingen en reorganisatien, welke het op het oog mogt hebben; dat het aan eene herziening van het belastingstelsel zal kunnen arbeiden en dat men het oog zal kunnen slaan op de stoffelijke belangen der Natie. Door de goedkeuring der begrooting wil hij het Ministerie de gelegenheid geven, zijne aandacht en arbeid aan dit alles onverdeeld te wijden.

Spr. klaagt wijders over de verregaande partijdigheid, waarmede, naar zijn inzien, de Katholijken, worden behandeld, die wat aangaat de bedeeling van ambten, tot hiertoe op eene verregaande wijze zijn achteruitgezet. Dit is door cijfers bewezen. Het blijkt uit de opgaven, die door het geëerde lid (de Heer Dommer van Poldersveldt) gisteren ter tafel zijn gelegd.

Als grond voor die uitsluiting wordt aangevoerd, dat onder de Katholijken zich te min bekwame en kundige mannen bevinden om hen in hooge of gewigtige betrekkingen te plaatsen. Dat argument is echter te zwak en niet te regtvaardigen, en hij acht dat verwijt niet edelmoedig, omdat het, indien het met de waarheid strookte (hetgeen hij echter ontkent) het een gevolg zou zijn van het stelsel van uitsluiting, dat men op hen heeft toegepast. Zij zijn niet in de gelegenheid gesteld, hunne talenten te doen kennen en ze ten nutte van den staat aan te wenden. Te minder edelmoedig is het verwijt, omdat onze voormalige zuidelijke geloofsgedooten die zelfde klagten hebben doen hooren. Ook zij werden met hetzelfde verwijt overladen. En wat heeft men zien gebeuren? Het herboren België heeft getoond wat er van dat verwijt was. Wanneer men het opregt meent, dan zoeke men de mannen, en zij zullen ook hier te lande niet ontbreken.

Maar al ware dit ook bewezen (hetgeen hij echter mede nadrukkelijk ontkent), dan had het gevolg daarvan moeten zijn, dat die hooge ambten niet aan Katholijken waren verleend; dan had de Regering hen ten minste in kleine posten moeten stellen, waarbij lezen en schrijven de hoofdzaken uitmaken. Doch ook dit deed men niet. Men sloot ze uit, omdat zij Katholijken zijn. Als de Regering de Grondwet getrouw en eerlijk uitvoert, dan behoort zij aan die billijke klagten te gemoet te komen. De Katholijken hebben gelijke staatkundige regten. Zij zullen niet ophouden op de vervulling aan te dringen en te trachten, dat de billijke klagten uit den weg worden geruimd, die zij mogten hebben, en tot dat einde zich bedienen van de wapenen, van regt, waarheid en van openbaarheid. Men moge degenen die hunne stemmen verheffen, beschuldigen, de rust en orde van den staat in gevaar te brengen. Zij zijn overtuigd, dat die beschuldiging wordt wedersproken door de geschiedenis en door hunne geheele zedeleer.

De Heer Groen van Prinsterer heeft in eene zeer uitgebreide rede zijne beschouwingen meegedeeld over de begrooting en bovenal over de verhouding van het Ministerie tot de Kamer en omgekeerd. Wij laten hier de *hoofdtrekken* van die rede volgen. Ook hij acht de toestemming van de begrooting hier minder een votum van vertrouwen dan van noodzakelijkheid. Zoo ooit, dan is thans eene oppositie uit eerzucht, uit represaille-zucht, uit weerzin of uit persoonlijke consideratiën voortvloeijende, hoogst verderfelijk. De groote vraag is thans, of dit Ministerie kan en moet ondersteund worden, ook door dat deel der natie dat eenige bezorgdheid mogt koesteren omtrent de beginselen van den Minister van Binnenl. Zaken. Dat vraagpunt domineert in deze oogenblikken alles en daarover zal hij eenige beschouwingen in 't midden brengen. Op de vraag, of deze Kamer met volkomen gerustheid dit Ministerie kan ondersteunen, antwoordt hij, *vooralsnog kan en moet* zij dit doen. Overgaande tot de ontwikkeling daarvan, komt spr. al dadelijk tot het niet aanwezig zijn van een Programma van dit Ministerie; dit neemt echter niet weg dat het er een heeft, en het is nu maar de zaak om hetzelve magtig te worden. Daartoe bezigt Spr. de rede van 13 Nov., en aan het slot van dezelve meent hij geheel het stelsel van het tegenwoordig bewind te moeten vinden, waarin het 't bestuur aanvaardt, in gedachte en in den wil homogeen te zijn met de vertegenwoordiging.

Spr. zegt ook dat de Kamer ofschoon in zekeren zin niet homogeen, dit in een anderen zin wel was, namelijk in den zin van te weten wat ze *niet* wilde; en dat was, dat zij noch reactionair noch revolutionair wilde zijn; dit is in korte trekken de karakteristieke schets dezer Kamer. Zij had dus eene negative homogeniteit, en indien nu het programma van het Ministerie juist is, dat het den geest der meerderheid van de Kamer uitdrukt, dan moet men die negative homogeniteit ook bij het Ministerie aanwezig vinden. Dat vindt hij ook, want de specialiteiten van het Ministerie uitgezonderd, die hunne uitnemende bekwaamheden aan gewigtige onderwerpen te besteden hebben, en daardoor minder de *politieke* kleur van het kabinet formeren, dan blijven er over twee Ministers die zulke kleur hebben, en de verhouding nu van die twee Ministers, is eigenlijk de knoop van onze tegenwoordige situatie. Die betrekking nu is zeer eenvoudig, en drukt juist uit die negative homogeniteit. De Minister van Justitie is daar, om te waken tegen revolionaire uitersten; de Minister van Binnenlandsche zaken zal waken tegen de reactie. Er is dus inderdaad zamenwerking in dien zin, en bijgevolg is ook dit Ministerie orgaan van de geheele Kamer, zoodat men zeggen kan dat er nu eindelijk eenparigheid heerscht.

Die positie zal nu wel tot moeijelijkheden aanleiding geven, maar het is toch reeds veel, hetgeen Spr. door voorbeelden toelicht, ten betooge van de diensten, die de Minister Rosenthal bewijzen kan tegenover den Minister Thorbecke en omgekeerd. Die redenering brengt Spr. in toepassing op het gewigtig vraagpunt van de Souvereiniteit van het Huis van Oranje, den aard en de natuur van het Koningschap, voor den een (T.) lost zich dit op in eenheid van uitvoerende magt; voor den ander (R.) in eenheid van oppermagt. Zoo ook wat de regtstreeksche verkiezingen betreft, in verband tot politieke staatsburgerschap; met het oog op de verhandeling daarover, door den Heer Thorbecke in 1845 geschreven. De theoriën daarin ontwikkeld, zijn niet geheel vreemd aan dat wat wij in andere landen in lateren tijd hebben zien gebeuren, en is het dan niet vertroostend, dat naast dien Minister een ander is geplaatst, die op dit punt geheel andere beginsels is toegedaan. Om het in 't kort bijeen te trekken, zegt Spr.: De Minister Thorbecke is meer progressief; de Minister Rosenthal is meer conservatief.

Ten slotte komt Spr. op tegen sommige uitdrukkingen door eenige Sprekers gebezigd, over de ondragelijkheid der lasten, over het klimmend misnoegen, over eene natie, wier geduld bijna de uiterste grens heeft bereikt enz. Men gebruike toch de meest mogelijke omzigtigheid, en beseffe dat wij nog met Europa in een zeer gevaarlijken toestand verkeeren.

De Heer Reinders, ofschoon sterk ijverende voor doortastende vereenvoudiging, zal, om den drang der omstandigheden, de begrooting als credietwet aannemen.

Er zijn nog vele sprekers ingeschreven; morgen (Woensdag) worden de beraadslagingen voortgezet.

Zitting van Woensdag 12 *December.*

Z. Exc. de Minister van Binnenl. Zaken heeft voorloopig, zonder bezoldiging en tot nadere beslissing der Kamers, acht personen benoemd tot stenographen, voor beide deze Vergaderingen.

— In de zitting van heden is ingekomen een verzoekschrift van den Heer C. van der Tuuk, de voordragt behelzende van geldelijke maatregelen, en een adres van den Raad der stad Medemblik, tot behoud van het Instituut der Marine.

Bij de voortzetting der algemeene beraadslagingen over de begrootings-wetten voor 1850, heeft de Heer van Voorst gewezen op de besparing van 17 tonnen gouds, welke de voordragt oplevert, en welke men, indien zij blijkt doeltreffend te zijn, als een nuttig werk van het afgetreden Ministerie moet beschouwen. Hij hoopte, dat de bewindslieden aan hunne belofte, om al te besparen wat mogelijk was, zouden gestand doen, maar meende, dat het gemakkelijk was belastingen af te schaffen, en gevaarlijk, om zich in dat opzigt met overdrevene verwachtingen te vleijen. Hij oordeelde, dat het als zeker konde worden gesteld, dat een constitutionele regeringsvorm geenszins als de goedkoopste konde worden beschouwd; dat men zich daarvoor opofferingen moest getroosten, en dat de belastingen, ofschoon zwaar, toch niet ondragelijk waren.

De Heer Engelen had liever eene kredietwet gewenscht voor 3 of 6 maanden; de begrooting van het leger kwam hem steeds te groot voor, en het behoud der Ministeriën van Eeredienst scheen hem overbodig toe. Hij had van de nieuwe bewindslieden, eenige mededeeling van het door hen in acht te nemen stelsel verwacht.

De belastingen achtte hij voor den middenstand en voor de landbouwende klasse op den duur ondragelijk. Het deed hem leed, dat over verongelijkingen ter zake van geloofsbelijdenis, was geklaagd; hij kon de gegrondheid dier klagt niet beoordeelen; maar meende, dat zij ditmaal niet had behooren te zijn ter sprake gebragt, omdat, als zij als eene beschuldiging was jegens afgetreden bewindslieden, deze zich niet konden verdedigen, en zij, ten aanzien van de sedert opgetredene Ministers, aanleiding zoude geven tot verwachtingen, waaraan deze niet zouden kunnen voldoen, zonder hunnen pligt, om zonder aanzien van personen te werk te gaan, te verzaken.

De Heer v. d. Linden oordeelde, de begrooting te moeten goedkeuren, zonder dit als een votum van vertrouwen aan te merken, en verlangde ook geen programma, vermits hij meende te hebben geleerd, hoe weinig op dergelijke betuigingen konde worden gerekend.

De Heer van Twist zal de begrooting aannemen, en de Ministers niet bemoeijelijken, daar zij niet alleen tegen erkende tegenstanders te strijden zullen hebben, maar ook welligt tegen voormalige aanhangers. Hij zal op daden letten en geenszins naar personen zien.

De Heer de Lom de Bergh zegt, dat het cijfer van elk onderdeel der begrooting hem te hoog voorkomt. Spr. acht het ongeraden zoo zeer op de koloniale opbrengsten te rekenen, daar volgens geloofwaardige berigten, reeds in het aanstaande jaar, die inkomsten eenige millioenen minder zullen opleveren. Spreker zou het regtvaardig vinden, dat al hetgeen het nationaal kapitaal uitmaakt, in de behoeften van den staat bijdroeg; hij wil eene belasting op de effecten voorstellen; maar vindt eene groote ongelijkheid in de voorregten, die aan het roerend en aan het onroerend kapitaal zijn verbonden. Bijv. aan het bezit van effecten zijn voordeelen verbonden, welke de grondeigendom mist, en hieruit volgt ten duidelijkste, dat de kapitalen, bij voorkeur, in effecten gestoken en aan den landbouw worden onttrokken. De effecten vereischen geen kosten van beheer; bovendien heeft de staat bij overgang van effecten niets. Men kan die beleenen, zonder dat de schatkist

er iets uit trekke. Spr. verlangt dat bij den overgang van effecten, even als van andere kapitalen, een matig regt, geheven worde. De eigenaars van effecten hebben het grootst belang, dat de staat steeds de rente kunne betalen; zonder hinderpalen weg te ruimen, die de nijverheid en den landbouw ter neder drukken, zonder de algemeene lasten dragelijker te maken, zal het onderpand der effecten, de middelstand der bevolking te niet gaan; zoodat spr. dan ook in het welbegrepen belang der effectenhouders vermeent te mogen vragen, dat het bedoelde overgangs-regt ingevoerd worde. Hierdoor zal het evenwigt tusschen roerend en onroerend kapitaal eenigzins worden hersteld; en daartoe zal niets anders benoodigd zijn, dan alle Nederlandsche effecten op naam te doen stellen. Schenkingen bij leven, van effecten, dit grove misbruik, zou ook voorkomen worden. Spr. beantwoordt verder eenige bedenkingen daartegen.

De Heer Lotsy zal voor de begrooting stemmen. Hij zegt, dat hoezeer elk lid bewonderd heeft het talent waarmede een geëerd lid gesproken heeft, (de Heer Groen) hij het toch als eene dwaling van het verstand beschouwt, om de kracht van een ministerie, dat men wil ondersteunen, te verzwakken, door aan te toonen dat de leden te zeer in gevoelen verschillen, om op den duur te zamen te kunnen werken. Voorts spreekt hij over de klagte van achteruitstelling der Katholijken. Er behoort in deze Vergadering geene vraag te zijn van Katholijken of van Protestanten. Waartoe worden die klagten aangeheven? Moet dit ministerie trachten de ongelijkheid, indien zij bestaat, te doen ophouden of te herstellen? Moet dit ministerie vragen naar geloofsbelijdenis? Het zou dan juist handelen tegen den letter en den geest van art. 166 der Grondwet. Als staatsburger kan er geene vraag zijn naar de geloofsbelijdenis. Vorige besturen mogen soms meer naar gunst dan naar kunst te werk zijn gegaan; maar toen evenmin als nu was er sprake van geloofsbelijdenis. Dergelijke klagten kunnen tot ontevredenheid aanleiding geven. Hij acht het in het belang van het Vaderland wenschelijk, dat dergelijke onderwerpen hier niet verder worden behandeld.

De Heer van Zuylen van Nijevelt zal de begrooting aannemen, voor eenmaal en voor een jaar. Vele uitgaven zullen toch gedurende den loop van het jaar verandering moeten ondergaan. Hij verlangt dan ook dat dit zoo spoedig mogelijk geschiede. Hij kan in het gevoelen van twee sprekers, die beweerd hebben, dat men bij de beoordeeling der begrooting, alleen op *zaken* en niet op *personen* het oog moet vestigen, niet geheel en al deelen. Hij hecht meer aan daden dan aan woorden. Hij ziet van dit Ministerie handtastende hervormingen, eene krachtige houding te gemoet. Spr. heeft daarop in het breede de rede van den Heer Groen van P. beantwoord. Hij gelooft niet, dat dat geëerde lid in vele opzigten zijn gevoelen ernstig gemeend heeft, vooral toen hij sprak van de ondersteuning, die hij aan het Ministerie wenschte te verleenen. Immers bij die rede is de meest ernstige slag aan de nieuwe Regering toegebragt, die het tot hiertoe nog had ondervonden. Hij eerbiedigt het karakter, het gevoelen, het talent van het bedoelde geëerde lid, doch het komt Spr. voor, dat de rede gisteren gehouden, in menig opzigt weinig overeenkomt met de zoo dikwerf door hem ontwikkelde beginselen van den eerbied voor, en de heiligheid van het gezag. Het komt weinig met die beginselen overeen, dat men telkenmale tracht de mannen van het gezag, dat men zegt te willen verhoogen, ten toon te stellen en aan te vangen hen te bestrijden. Dit heeft Spr. diep betreurd. Dat woord *ten toon te stellen* is niet te hard. Immers het bedoelde geëerde lid heeft het vorig Ministerie bestreden, en bij de eerste gelegenheid de beste worden de nieuwe bewindslieden met nog scherper zwaarden aangevallen. Gaarne brengt hij hulde aan de gevoelens, het karakter, de talenten van het bedoelde lid, doch Spr. gelooft, dat hij die bekwaamheid meer zal kunnen wijden aan de welbegrepen belangen van het Vaderland!

De Heer Dirks zal voor de begrooting stemmen.

De Heer Luyben zal voor de begrooting stemmen, en ondersteund het gesprokene door de Heeren Dommer en Borret. Hij verklaart dat hij gaarne de beide Ministeriën van eeredienst als afzonderlijke departementen had willen behouden zien, en dringt aan dat het dep. van R. K. eered. bij geen ander Ministerie worde ingelijfd.

De Heer van Heemstra betuigt gezind te zijn, om dit Ministerie te ondersteunen, en voornemens voor het grootste deel deze begrooting aan te nemen. Hij acht 1°. *vertrouwen* noodig, zonder hetwelk ook het tegenwoordig Ministerie onmogelijk kan blijven bestaan; 2°. *bezuiniging*. Hij zal echter geen zoodanig tafereel ophangen, *zoo* als gisteren geschied is door het lid Westerhoff, dat hem zeer onvoorzigtig is toegeschenen. Hij kan en mag aan geene overdrevene zucht tot bezuiniging toegeven, waardoor de duurzame belangen van het Vaderland eerder zouden worden benadeeld, dan bevoordeeld. Hij, die de verkregen bezuinigingen, slechts eenige ellendige tonnen gouds noemt, zal zich ook thans bitter teleurgesteld vinden, of de Regering zou onvoorzigtig de hand moeten *slaan* aan al wat Nederland dierbaar is. 3°. Heeft men verlangd, dat er onder de middelen van den Staat niet meer op de Oost-Indische hulpbronnen wordt gerekend, maar heeft vergeten uit welke andere middelen de staatsuitgaven dan zullen worden gedekt. Zou men zich bereid verklaren, om, nieuwe lasten op te leggen? Hij zal de begrooting voor het grootste deel aannemen.

De Heer Groen van Prinsterer heeft zijne rede van gisteren nader toegelicht. Het verwijt, alsof zij eene verderfelijke strekking had, acht hij onverdiend. Zijne aansporing tot ondersteuning van het Ministerie was opregt. Hij heeft vooral een waarborg voor dit ministerie gevonden, in eene negative homogeniteit, namelijk dat er in het Ministerie twee elementen waren die zouden verhoeden, dat men den weg der reactie of der revolutie insloeg. Maar nu komt spr. tot een ander punt en dit wenscht hij bevredigend te behandelen; hij bedoelt het dempen van een noodlottig twistvuur; de besproken verongelijking der Katholijken. Hij doet hulde aan de bedoelingen der sprekers. Hij heeft niet veel op met dat denkbeeld van ponds-pondsgewijze verdeeling van ambten. En wat nu aangaat de Tabellen. Hij is tegen het beginsel dier Tabellen, omdat het alleen ziet op het zielental; hij wenscht zich te stellen op een onpartijdig, politiek standpunt, en als hij dan in dien zin moet spreken tot de Katholijken, dan moet hij zeggen: let dan toch op den specialen toestand, let dan toch op de omstandigheden, en dat het in geen land ter wereld mogelijk is om zich in één oogenblik af te scheiden van de vroegere historie. In dit land zijn zeer velen die meenen dat door de Kath. kerk in vroeger tijden groote onverdraagzaamheid heerschte. Dat behooren Katholijken niet uit het oog te verliezen. Het algemeene Protestantismus is misschien niet de magtigste tegenpartij, en de kern wil niets liever dan in goede verstandhouding blijven. Men bedenke voorts, dat als de politieke questiën zich gaan vermenigen met de godsdienst, men dan de tegenpartij in het harnas gaat jagen.

Men bedenke dat als men hier dergelijke hartstogtelijke taal voert, dat dan anderen ook snaren zouden kunnen aanroeren die een groot deel der bevolking zouden doen trillen en weerklank vinden daar buiten. Het is waar, gij kunt eene groote kracht uitoefenen, door u te voegen bij de ultra liberalen, maar zal het bewandelen van dien weg op den duur heil aanbrengen? Ten slotte verklaart Spr. dat hij zich altijd verzetten zal tegen onregtvaardige behandeling der Katholijken. Er kunnen oogenblikken komen dat men op de krachten der Katholijken moet kunnen rekenen! hij raadt voorzigtigheid aan, zoo om gedachtig te zijn dat er omstandigheden zijn, dat de vonk tot eene vlam kan opgaan, die ja nadeelig kan zijn voor de tegenpartij, maar die ook ons zelven verteert.

De Heer Dommer van Poldersveldt zegt dat twee redenaars, die heden het woord voerden, hem niet in allen opzigte schijnen begrepen te hebben. Hij heeft regten verdedigd; indien men niet regtvaardig is, dan waarschuwt hij de Regering, dat er oogenblikken zouden kunnen komen, waarin men op de krachten der Katholijken zou kunnen moeten staat maken, en dan zou men mannen, jeugdige mannen vinden, die met even zoo veel laconisme, als men de terugstelling heeft aangezien, met over elkander geslagen armen iedere gebeurtenis zouden afwachten, welke de tijd mogt doen geboren worden. Wil men zich echter krachtigen steun verschaffen, dan geve men het regt dat Spr. verlangt; geene voorregten; die verlangt hij voor niemand.

De Voorzitter acht het wenschelijk dat in 't algemeen bedaarde termen worden gebezigd, en dat men zich onthoude van al te hevige uitdrukkingen.

De Heer Borret kan niet zwijgen op de rede van den Heer Groen van Prinsterer, maar verzoekt om in eene volgende vergadering daarop te mogen antwoorden.

Na eenige woordenwisseling wordt dienovereenkomstig besloten, en de zitting gescheiden tot morgen (Donderdag) ten 11 ure.

ROTTERDAM, 12 December.

Eergisteren vierde Mevr. de Wed. Hoedt geb. Bingley alhier hare 50-jarige verbindtenis aan den schouwburg, als Dorine in de Tartuffe. Haar vielen luide toejuichingen te beurt. Na de opvoering van het voorstuk, werd zij door den Directeur, den Heer A. Peters, opgeleid, toen al de overige acteurs zich rondom haar geschaard hadden, rigtte zij zich tot het talrijk publiek en sprak diep geroerd een door den Heer G. van Ernst Koning vervaardigde afscheidsgroet uit. Terstond daarop werd zij door den Heer Peters toegesproken, die haar daarbij, namens Heeren Commissarissen en eenige Kunstminnaars, eene prachtige werkdoos met goud overhandigde. De feestvierende werd vervolgens nog door anderen harer kunstbroeders hartelijk toegesproken, die, even als twee kunstzusters, hulde bragten aan haren verdiensten. Diep getroffen was vooral de beneficiante, toen haar door den Directeur eene gouden kroon op het hoofd geplaatst en haar eikenloof en bloemenkransen overgereikt werden. Nadat zij het tooneel reeds verlaten had, moest, op luid aanhouden van het tot geestdrift opgewonden publiek, de verdienstelijke tooneelkunstenaresse zich nogmaals vertoonen, om andermaal de hulde der aanschouwers in te oogsten. Mevr. Hoedt heeft thans 61 jaar bereikt.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 11 December.

Het wetsontwerp van den gewezen Minister de Falloux, op het openbare onderwijs, is inderdaad door den Staatsraad aanmerkelijk gewijzigd. De bladen der kerkelijke partij beweren dat het ontwerp thans uit zijn verband is gerukt, en in stede van nuttige waarborgen voor de vrijheid op te leveren, integendeel het universitaire stelsel, dat is het dusgenaamd monopolie van den Staat, in de hand werkt. Zij meenen dat men dien noodlottigen uitslag te danken heeft aan de republikeinen van den vorigen dag, welke de groote meerderheid in den Staatsraad uitmaken, en die het onderwijs der jeugd geheel aan banden willen leggen.

— De dag van gisteren, de verjaardag van de komst van den President der Republiek aan het bewind, is rustig afgeloopen. Eergisteren had hij deelgenomen aan een groot diner hem door den President der Wetgevende Vergadering aangeboden.

STADS BERIGT.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN,

Gehad hebbende het verzoek van FLORENS VAN DE WALLE, *Veeren-Bedden-Bereider*, wonende binnen deze Stad, strekkende tot bekoming der vereischte vergunning, om in een Huis staande en gelegen alhier aan de Toornsteeg, Wijk IV. №. 49, *rood*, eene *Slagterij* te mogen uitoefenen;

Gelet op Z. M. besluit van den 31sten Januarij 1824, rakende vergunningen ter oprigting van sommige Fabrijken en Trafijken;

Brengen bij deze ter kennis van alle daarbij belanghebbenden, dat tot het hooren der Eigenaars en Bewoners van de naastbijgelegene en belendende Panden, ten opzigte der Informatiën *de Commodo et Incommodo*, door Burgemeester en Wethouders zal worden gevaceerd op Maandag den 17den December aanstaande, des middags ten twaalf ure; zullende de belanghebbenden verpligt zijn, hunne bezwaren tegen opgemeld verzoek op dien tijd in te brengen, terwijl bij verzuim daarvan zij gehouden zullen worden, zich tegen de inwilliging van hetzelve niet te hebben verzet.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
DU RIEU.

Leyden, 12 *December* 1849. Ter ordonnantie van dezelve,
v. PUTTKAMMER.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIE AAN DE LEYDSCHE HOOGESCHOOL.

Den 13den December de Heer P. W. H. van Sonsbeeck, van Zwolle, in de Regten, met *Theses*.

200ste Staats-Loterij.

Trekking der Vijfde Klasse.

15de Trekking. №. 13722 een prijs van *f* 25,000.
16de » №. 1404 een prijs van *f* 1,000. №. 4042 een prijs van *f* 1,000 en Premie van *f* 30,000.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd: C. F. HAZENBERG
EN
C. J. WILLEBRANDS.

LEYDEN, 12 December 1849.

Heden overleed mijne hartelijk geliefde Echtgenoot Vrouwe ABRAHAMINE ARNOLDA LOUISE STEENLACK, in den ouderdom van 42 jaren, waarvan ik er ruim 21 allergelukkigst met haar heb mogen doorbrengen.

LEYDEN, 8 December 1849. P. G. HUBRECHT.

LEYDSCHE SCHOUWBURG.

Onder Directie van den Heer A. PETERS.

Maandag 17 December 1849, (N°. 6.)

Tot sluiting van het Tooneel tot na het Kersfeest.

Armoede en grootheid, Tooneelspel in 4 Bedrijven, naar het Hoogduitsch van *A. von Kotzebue*, in zeer vele jaren niet vertoond. Gevolgd door: ***Een Bezoek te Bedlam***, Blijspel met Zang in een Bedrijf, naar het Fransch van *Scribe*, door den Heer G. VAN BEEK. Nooit alhier vertoond. *Aanvang ten ZES ure.*

Een, blijkens Doctorale verklaring, gezond BOEREN MEISJE zoekt eene **MINNEDIENST.** Te bevragen bij ADAM VAN HEININGEN, Schipper op de Hooge Zijde bij *Alphen*.

Mren Regenten der Huiszitten en Diaconie-Armen alhier, brengen ter kennisse der Ingezetenen, dat de **Soep uitdeeling** onder hunne Administratie zal aanvangen op Maandag den 17den dezer maand, en van heden af bij den Binnen-Vader van het Huiszittenhuis verkrijgbaar zullen zijn **doorloopende Kaarten** van *twee* portiën in de week, tot ulto Maart 1850, voor *eenen gulden vijftig cents*, en tevens bewijzen voor enkele portiën à *vijf cents*.

Mren Regenten voornoemd,
Leyden, H. J. COLIN, *President*.
14 *December* 1849. J. HOLTZ, *Fung. Secr.*

Bij Acte op den 7den November 1849, voor den Notaris Mr. HERMAN OBREEN en getuigen te *Leyden* gepasseerd, deugdelijk geregistreerd, is door den Heer SAMUEL ADRIANUS MEERBURG, *Koopman te Leyden*, aan de Heeren HENDRIK DAS Iz. te *Maassluis*, en CORNELIS DAS te *Leyden*, bij de overneming zijner **Kaarsen-Fabriek** en **Affaire in Kaarsen en Kruidenierswaren**, vergunning verleend tot het gebruik van zijnen naam in dien handel, gedurende de eerstvolgende 10 jaren, onder de Firma MEERBURG & DAS, onder beding dat alle handelingen van die Firma geheel alleen zullen zijn voor rekening van de Heeren DAS, en zonder eenige aansprakelijkheid van den Heer MEERBURG, jegens Schuldeischers dier Affaire, aangezien tusschen hen geenerlei Vennootschap bestaat.

Geschiedende deze aankondiging ter voldoening aan de voorschriften van het Wetboek van Koophandel.

De Schuldeischers in den Boedel van den gefailleerden CORNELIS CLEMENS BROUWER, *Kuiper en Koopman* onder *Woubrugge*, nabij *Hoogmade*, worden **opgeroepen** tot bijwoning eener eerste bijeenkomst tot Verificatie hunner Schuldvorderingen, op Donderdag den 27sten December aanstaande, des middags ten 12 ure, ter Vergaderzaal der Arrondissements-Regtbank te *Leyden*.

A. V. D. BLIET Pz., *Curator*.

De Curator in het Faillissement van W. C. ALKEMADE, te *Noordwijk-Binnen*, zal op Maandag den 24sten December 1849, des morgens ten 11 ure, in het Logement *Hof van Holland* aldaar, ten overstaan van den te *Noordwijk* gevestigden Notaris Mr. C. C. VAN DER SCHALK, in het openbaar Veilen en Verkoopen:

№. 1. Een HUIS en ERVE, waarin eene *Timmermans-Affaire* wordt uitgeoefend, te *Noordwijk-Binnen* in de Kerkstraat, Sectie F, №. 321.

№. 2. Een HUIS en ERVE, staande en gelegen als voren, Sectie F, №. 323.

En №. 3. Een HUIS, ERVE en TUIN, te *Noordwijk-Binnen* aan de Nieuwe Zeestraat, Sectie F, Nos. 706 en 707.

Nadere inlichtingen te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris.

De Pillen van Halloway zijn een uitmuntend middel in gevallen van gebrek aan spijsvertering, alsmede gal en leverziekten.

Alle smartelijke en bedenkelijke ongesteldheden die uit het boven aangehaalde ontstaan, (en welke te veel bekend zijn om alhier omschreven te moeten worden) zullen zonder moeite worden genezen, door eene matige dosis van dit onvergelijkelijk geneesmiddel, waarvan de werking zoo krachtdadig is, dat de meeste, verzwakte gestellen onmiddelijk versterkt worden. Hetzelve verlevendigt den geest, wekt de eetlust op, en bevordert de spijsvertering. In dit saisoen waarin de aanstekende ziekten zoo menigvuldig zijn, ware het raadzaam deze *Pillen* dikwijls te gebruiken; dezelven overtreffen elk ander geneesmiddel om gevaarlijke ongesteldheden te voorkomen.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.

Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG, 12 DECEMBER.

		Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à 2½ pCt.	55	55⅛	55 5/16
Dito Certificaten	» 3 »	64	64¼	64 1/16
Dito dito	» 4 »	84	84¼	84¼
Amortisatie-Syndicaat	» 3½ »	84	84½	84⅜
Handelmaatschappij	» 4½ »	167	167¼	167½
O. I. Leening	» 4 »	83¾	84¼	83¾
Haarlemmermeer	» 5 »	100¾	101½	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg	» 4½ »	84¼	84¾	—
Dito Holl. Spoorweg	»	—	—	—
BELGIE	» 4½ »	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	» 2½ »	46¼	47	46¾
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £	» 5 »	12¾	13¼	13 1/16
Dito dito Onbep. Stukken	» 5 »	12	12¾	—
Dito Leening	» 3 »	38	38¼	38⅛
Dito Binnenl. à 6 m.	» 3 »	29	29½	29 7/16
Coupons Ardoins		8¾	9¼	—
PORTUGAL, te Londen	» 3 »	35½	35¾	—
Dito dito	» 4 »	36 1/16	37	36⅞
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	» 4 »	105	105¼	105¼
Dito dito 1828 en 1829	» 5 »	104¾	105¼	104¾
Cert. bij dito 1831 en 1833	» 5 »	—	—	—
Dito bij HOPE	» 4 »	85	85½	85¼
Dito bij STIEGLITZ & Co.	» 4 »	83¾	83¾	83⅝
Certificaten te Hamburg	» 5 »	—	—	[illegible]
Inschrijving in Assign.	» 6 »	63	63½	63¼
Certificaten van dito	» 6 »	64	64¼	—
POLEN, Certificaten	» 4 pCt.	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten	fl. 250 »	—	—	—
Dito dito	» 500 »	—	—	—
OOSTENRIJK, Metall.	à 5 »	82½	83¼	—
Dito dito Nieuwe	» 5 »	86¾	87½	87
Dito 1847	» 2½ »	43	43¾	43⅝
Dito Ween. Bank bij Goll.	» 5 »	—	—	—
Dito	» 2¼ »	70½	70¾	—
AMERIKA, Bankactiën		3½	3¾	3 1/16
BRAZILIË, 1824 200 £	» 5 »	86¾	86¾	—
MEXICO	» 5 »	26	26¼	26 5/16
VENEZUELA	» 2½ »	29	29¼	29⅜

Brazil. 1839 à 100 £. 86, 86¼.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt. Prolongatie 3½ pCt.

Wissel-Disconto —.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.